

Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio ginkluotųjų
pajėgų vado,

Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio tarybos
1949 m. vasario 16-osios deklaracijos signataro,

Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio tarybos
prezidiumo pirmininko pirmojo pavaduotojo,

nuo 1953 m. – aukščiausiojo Lietuvos Laisvės
kovos sąjūdžio ir dėl nepriklausomybės

kovojančios Lietuvos pareigūno,

brigados generolo

ADOLFO RAMANAUSKO-VANAGO

valstybinių laidotuvių ceremonija

2018 m. spalio 5–6 d.,

Vilnius

ADOLFAS RAMANAUSKAS-VANAGAS
1918-1957

Adolfas Ramanauskas gimė 1918 m. kovo 6 d. JAV. 1921 m. su tėvais grįžo į Lietuvą.

1937 m. A. Ramanauskas, baigęs „Žiburio“ gimnaziją Lazdijuose, įstojo į Klaipėdos pedagoginį institutą, bet Vokietijai okupavus Klaipėdos kraštą baigė Panevėžio valstybinį pedagoginį institutą. 1940 m. baigė Kauno karo mokyklą (XV aspirantų laida). 1940–1942 m. dirbo Guronių ir Aukštakalnio mokyklose (Lazdijų vls.) mokytoju. 1941 m. Birželio sukilimo metu nuo birželio 23 d. iki liepos 7 d. buvo valstybės turtą Druskininkuose saugojančio būrio vadas. 1942–1945 m. dėstė Alytaus mokytojų seminarijoje.

Prasidėjęs antrajai sovietų okupacijai, 1945 m. balandžio mėn. apsisprendė ginklu kovoti už Lietuvos laisvę. Tų pačių metų birželio 2 d. priėmė partizano priesaiką ir prisaiškino 120 būrio kovotojų, pasirinko Vanago slapyvardį.

A. Ramanauskas-Vanagas iš pradžių vadovavo Nemunaičio apylinkės partizanų būriui. Būdamas gabus organizatorius, suvienijo Merkinės ir Alovės valsčiuje išsibarsčiusius partizanų būrius į 140 vyrų kuopą ir jai vadovavo. 1945 m. rudenį ji tapo Dzūkų grupės dalimi. Vėliau kuopa buvo reformuota į batalioną, o A. Ramanauskas-Vanagas paskirtas jo vadu. 1945 m. A. Ramanauskas-Vanagas paskirtas Merkio rinktinės vadu. 1945 m. gruodį vadovavo Merkinės puolimui.

1945 m. spalio 7 d. Nedzingės bažnyčioje susituokė su Birute Mažeikaite, Dainavos apygardos partizane slapyvardžiu „Vanda“. 1948 m. jiems gimė duktė Aukstutė.

1946 m. balandžio 23 d. A. Ramanauskas-Vanagas paskirtas Dainavos apygardos vado pirmuoju pavaduotoju. 1947 m. rugsėjo 24–25 d. per surengtus slaptus rinkimus Dainavos apygardos vadų sąskrydyje išrinktas šios apygardos partizanų vadu. 1948 m. A. Ramanauskas-Vanagas išrinktas Pietų Lietuvos partizanų srities vadu.

A. Ramanauskas-Vanagas dalyvavo 9 kautynėse, daliai jų pats vadovavo. 1946 m. balandžio 9 d. A. Ramanauskas-Vanagas už organizacinį darbą pasipriešinimo sąjūdyje apdovanotas Uolumo juostele, už vadovavimą puolant Merkinę – Narsumo juostele. 1949 m. už narsumą ir nuopelnus pasipriešinimo sąjūdžiui apdovanotas 2-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiumi su kardais. 1950 m. LLKS tarybos prezidiumas už drąsą, pasiaukojimą, sumanų vadovavimą ir organizacinio darbo nuopelnus A. Ramanauską-Vanagą apdovanojo 1-os ir 2-os rūšies 1-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiais su kardais.

Atlikęs ilgą ir pavojingą kelionę pėsčiomis iš Dzūkijos į Radviliškio rajoną, 1949 m. vasario 2–22 d. A. Ramanauskas-Vanagas dalyvavo Minaičių kaime įrengtame bunkeryje visos Lietuvos vyriausiųjų partizanų vadų suvažiavime, kurio metu buvo įkurtas Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis (LLKS) ir sudaryta vyriausioji partizanų vadovybė – vienintelė teisėta valdžia sovietų okupuotoje Lietuvoje – bei priimta 1949 m. vasario 16-osios LLKS tarybos Deklaracija, kurios signataru tapo ir A. Ramanauskas-Vanagas. Suvažiavimas A. Ramanauską-Vanagą patvirtino Pietų Lietuvos srities partizanų vadu.

Pietų Lietuvos partizanų vadai pakeliui į Žemaitiją. 1948–1949 m. žiema. Priklaupę iš kairės: Juozas Jankauskas-Demonas, Aleksandras Grybinas-Faustas, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, U. Dailidė-Tauras

1949 m. rudenį A. Ramanauskas-Vanagas paskirtas LLKS gynybos pajėgų vadu ir LLKS prezidiumo pirmininko Jono Žemaičio-Vytauto pirmuoju pavaduotoju, jam suteiktas partizanų pulkininko leitenanto laipsnis.

DLK Vytauto grupės partizanų sąskrydyje. 1948 m. Apygardos vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas apdovanoja Sofiją Budėnaitę-Ramunę Narsumo juostele. Vado įsakymą skaito apygardos štabo adjutantas Lionginas Baliukevičius-Dzūkas

Būdamas darbštus ir principingas, A. Ramanauskas-Vanagas rodė gerą pavyzdį kitiems kovotojams. Jo veikloje atsispindėjo ir pedagogo, ir karininko savybės. Suprasdamas, kad, be ginkluotojo pasipriešinimo, vyksta ir idėjinė politinė kova, A. Ramanauskas-Vanagas ypač daug dėmesio skyrė partizanų spaudai. Kartu su bendražygiais rengė ir leido laikraščius „Trečias skambutis“, „Laisvės varpas“, „Mylėk tėvynę“, „Partizanas“ ir kt. Kaip partizanų vadas buvo pelnęs didelį autoritetą, stengėsi kiek įmanoma griežčiau kontroliuoti drausmę partizanų gretose, nesitaikstė ir baudė savivaliaujančius ir teršiančius kovotojų už laisvę vardą.

Dainavos apygardos partizanų štabo spaustuvė. 1948 m. Stovi (iš dešinės): Dainavos apygardos vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Kazimieraičio rinktinės vadas Jonas Jakubavičius-Rugys, partizanas Viktoras Kazlauskas-Vanagas ir apygardos vado adjutantas Lionginas Baliukevičius-Dzūkas. Sėdi Geležinio Vilko grupės vadas Vaclovas Voveris-Žaibas

1951 m. sunkiai susirgus LLKS tarybos prezidiumo pirmininkui J. Žemaičiui-Vytautui, A. Ramanauskas-Vanagas, kaip pirmasis jo pavaduotojas, ėjo LLKS tarybos prezidiumo pirmininko pareigas. 1953 m. okupantams suėmus Joną Žemaitį-Vytautą, A. Ramanauskas-Vanagas liko aukščiausias LLKS ir dėl nepriklausomybės kovojančios Lietuvos pareigūnas, net okupantų vadintas partizanų generolu.

Pasibaigus ginkluotai partizaninei laisvės kovai, nuo 1953 m. su šeima besislapstydamas A. Ramanauskas-Vanagas kaip LLKS ginkluotųjų pajėgų vadas rengė pažymėjimus, kuriuos tvirtino antspaudu bei parašu ir įteikdavo aktyviausiems partizanų rėmėjams. A. Ramanauskas-Vanagas tuo metu parašė trijų dalių atsiminimus „Partizanų gretose“, kurie atkūrus Lietuvos nepriklausomybę išleisti pavadinimu „Daugel krito sūnų...“. Jų rašymas tuo metu liudija apie nepalaužiamą A. Ramanausko-Vanago tikėjimą, kad ateityje Lietuva vis tiek bus laisva ir tikroji Laisvės kovų istorija bus reikalinga. Šiuos atsiminimus jis slėpė pas patikimus žmones įvairiose Pietų Lietuvos vietose, tikėdamasis, kad dalis jų vis tiek išliks.

Visą laisvės kovų laikotarpį KGB įnirtingai ieškojo partizanų vado A. Ramanausko-Vanago ir partizanės jo žmonos. Jų paieškai vadovavo aukščiausi LSSR KGB pareigūnai. Suimti Ramanauskus KGB pavyko tik po 11 partizaninės kovos metų – 1956 m. spalio 12 d. Tą dieną A. Ramanauskas ir jo žmona Birutė buvo išduoti ir suimti Kaune ir iš karto išvežti į KGB kalėjimą Vilniuje. Nuo pat pirmųjų tardymo valandų partizanų vadas buvo žiauriai kankinamas. Sunkiai sužalotas ir be sąmonės A. Ramanauskas-Vanagas buvo nugabentas į Lukiškių kalėjimo ligoninę. Moraliai ir fiziškai A. Ramanauskas-Vanagas buvo kankinamas beveik metus. 1957 m. rugsėjo 24–25 d. Vilniuje posėdžiavusio LSSR Aukščiausiojo

Teismo partizanų vadas nuteistas mirti ir buvo nužudytas tų pačių metų lapkričio 29 d. Vilniuje.

A. Ramanausko-Vanago žmona partizanė B. Mažeikaitė-Ramanauskienė okupantų teismo nuteista 8 metus kalėti lageriuose.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę A. Ramanausko-Vanago nuopelnai buvo aukštai įvertinti. 1997 m. gruodžio 22 d. jam suteiktas Kario savanorio statusas. Lietuvos Respublikos Prezidento 1998 m. sausio 26 d. dekretu jam suteiktas dimisijos brigados generolo laipsnis. Taip pat buvo įteisinti Lietuvos partizanų aukščiausiosios vadovybės apdovanojimai – 2-ojo ir 1-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiai su kardais: Lietuvos Respublikos Prezidento 1998 m. kovo 6 d. dekretu A. Ramanauskui-Vanagui suteiktas Vyčio Kryžiaus 2-ojo laipsnio ordinas (Komandoro didysis kryžius), o 1999 m. vasario 1 d. dekretu – Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinas (Didysis kryžius).

Po išsamių ir ilgalaikių Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojų tyrimų ir paieškų 2018 m. birželio mėn. pavyko nustatyti A. Ramanausko-Vanago palaikų užkasimo vietą Vilniaus Našlaičių kapinėse.

A. Ramanauskas-Vanagas savo atsiminimuose rašė: „Visi esame lygūs kovos broliai ir tarp mūsų nėra nei pono, nei tarno, nei buožės, nei berno, nes kovojame ne dėl dvaro ar aukštos ir pelningos vietos. Mes visi teturime vieną troškimą – iškovoti Lietuvai laisvę ir, jeigu Dievo bus leista, su visa tauta dalyvauti toje neįsivaizduojamo džiaugsmo šventėje, su visa tauta kurti tikrai laisvą, kultūringą, demokratijos principais pagrįstą nepriklausomos Lietuvos gyvenimą.“

Šiandien įvertinus generolo A. Ramanausko-Vanago veiklą galima vienareikšmiškai teigti, kad jis – Lietuvos laisvės kovotojas-idealistas, viena ryškiausių pokario ginkluotojo pasipriešinimo asmenybių.

Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio ginkluotųjų pajėgų vado,
Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio tarybos
1949 m. vasario 16-osios deklaracijos signataro,
Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio tarybos
prezidiumo pirmininko pirmojo pavaduotojo,
nuo 1953 m. – aukščiausiojo Lietuvos Laisvės kovos
sąjūdžio ir dėl nepriklausomybės
kovojančios Lietuvos pareigūno,
brigados generolo
ADOLFO RAMANAUSKO-VANAGO
valstybinių laidotuvių ceremonija
2018 m. spalio 5–6 d., Vilnius

VALSTYBINĖS LAIDOTUVĖS

2018 m. spalio 5 d., penktadienis

.....

~9.30 val.

Velionio palaikų atvežimas į Vilniaus universiteto
Šventųjų Jonų bažnyčios vidinį kiemą.

10.00–20.00 val.

Visuomenės atsisveikinimas su velionio palaikais
Vilniaus universiteto Šventųjų Jonų bažnyčioje.

18.00 val.

Šventosios Mišios Vilniaus universiteto
Šventųjų Jonų bažnyčioje.

2018 m. spalio 6 d., šeštadienis

10.00–12.00 val.

Visuomenės atsisveikinimas su velionio palaikais
Vilniaus universiteto Šventųjų Jonų bažnyčioje.

12.00 val.

Karsto išnešimas iš Vilniaus universiteto
Šventųjų Jonų bažnyčios.
Lietuvos kariuomenės atsisveikinimo ceremonija vidiniame
Šventųjų Jonų bažnyčios kieme.

*Po ceremonijos – gedulingos procesijos vykimas
į Arkikatedrą baziliką.*

13.00 val.

Šventosios Mišios
Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir Šv. Vladislovo
arkikatedroje bazilikoje.

*Mišias aukoja J. E. arkivyskupas metropolitas
Gintaras Grušas.*

14.00 val.

Laidotuvių procesijos vykimas į Antakalnio kapines.

15.00 val.

Laidotuvės Antakalnio kapinėse.